

Agentura pro sociální začleňování
v romských lokalitách

STRATEGICKÝ PLÁN SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ

TRMICE

Obsah

1. Úvod	3
1.1 Poslání a cíle Agentury, Lokální partnerství	3
1.2 Východiska strategického plánování	6
2. Strategie	7
2.1 Výchozí stav	7
2.2 Vize, priority, cíle a nástroje k jejich dosažení	13
2.2.1 Fáze plánovacího procesu	13
2.2.2 Principy strategického plánu	14
2.2.3 Popis dílčích oblastí intervence	15
Bydlení a migrace	15
Prevence sociálně patologických jevů	17
Vzdělávání	20
Zaměstnávání	23
3. Závěr	26
Seznam zkratk	
Seznam příloh	

1. Úvod

Strategický plán Lokálního partnerství Trmice rýsuje základní směřování politiky sociálního začleňování v Trmicích do poloviny roku 2013 a je hlavním podkladem pro uskutečnění těchto kroků. Tento dokument vznikl od září 2010 do března 2011 na základě diskusí se členy Lokálního partnerství Trmice, a to ve čtyřech pracovních skupinách, které kopírují klíčové oblasti při řešení problematiky sociálního vyloučení: bydlení a dluhy, zaměstnávání, vzdělávání a prevence sociálně patologických jevů. Cílem této několikaměsíční práce členů Lokálního partnerství bylo zmapovat situaci v oblasti sociálního vyloučení ve městě a s ohledem na místní podmínky a kapacity členů partnerství pojmenovat priority, cíle i jednotlivá opatření, kterými se bude Lokální partnerství v následujících letech zabývat.

Ambicí tohoto plánu je být materiálem životaschopným, ne tedy pouze formálním, jehož naplňování pomůže zlepšit život sociálně vyloučených obyvatel Trmic či občanům sociálním propadem ohrožených. Dokument, již před jeho dokončením, tuto funkci začal plnit, a to díky zapojení všech relevantních subjektů v Trmicích i v sousedním Ústí nad Labem. Chtěl bych na tomto místě poděkovat všem, kteří se aktivně na tvorbě strategie podíleli a také bych chtěl vyzdvihnout přístup vedení města k řešení této problematiky.

Vít Lesák, lokální konzultant
Agentura pro sociální začleňování

1.1 Poslání a cíle Agentury, Lokální partnerství

Posláním Agentury je propojovat subjekty na místní úrovni tak, aby spolupracovaly při sociálním začleňování. Cílovou skupinou Agentury je obec (město Trmice) a instituce působící na území obce. Nepřímou cílovou skupinou Agentury jsou obyvatelé obce vystavení procesům sociálního vylučování a široká veřejnost.

Cíle Agentury v LP Trmice jsou definovány v těsné spolupráci se členy LP a vychází z potřeb a potenciálu jednotlivých členů a lokality samotné. Hlavním cílem Agentury potom je, aby obec dokázala funkčně čelit procesům sociálního vylučování, zejména pak v partnerství s úřady, školami, neziskovým sektorem, policií, podnikateli a dalšími subjekty a při zapojení občanů.

K dosažení tohoto hlavního cíle svého působení v Trmicích má Agentura tyto prostředky:

Mapování a analýza potřeb. Mapování potřeb obyvatel obce, nejen v sociálně vyloučených lokalitách, ale i ostatní veřejnosti. Mapování absorpčních kapacit obce a místních institucí v oblasti sociálního začleňování. Klíčovým nástrojem je zde situační analýza vypracovaná na zakázku Agentury a další odborné studie, které nechávají vytvářet členové LP.

Aktivizace/sít'ování. Aktivizace místních kapacit, podpora místních organizací, maximální využití dostupných místních zdrojů (finančních, personálních, organizačních, intelektuálních). Poskytování know-how ve všech klíčových oblastech, jež mají vliv na sociální začleňování, zprostředkování nejlepší praxe z dalších obcí.

Poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů. Agentura poskytuje poradenství pro čerpání prostředků z evropských strukturálních fondů všem partnerům v lokálním partnerství. V tomto poradenství se Agentura zaměřuje především na

operační programy: OP LZZ (zejména osa 3), OP VK (zejména osa 1.2), IOP (zejména 3.1b investice do infrastruktury sociálních služeb, 3.1c investice v oblasti sociální ekonomiky a 5.2c zlepšení prostředí v problémových sídlištích). Agentura poskytuje poradenství při administraci těchto projektů a podporu při realizaci strategických plánů města v sociální oblasti.

Strategický plán. Je závazný rozvojový dokument, na jehož přípravě se podílejí všichni členové lokálního partnerství (viz níže). Obsahuje souhrny potřeb lokalit získané ze situační analýzy a z diskusí v pracovních skupinách lokálního partnerství, dále pak návrhy konkrétních opatření a projektů, které přispějí k jejich naplnění (vždy včetně termínů a odpovědných realizátorů).

Lokální asistence. Asistence administrativně i odborně podporuje činnost Lokálního partnerství po dobu 2 let, a je v plném rozsahu financována Agenturou. Služba se skládá ze zajištění kanceláře pro lokálního konzultanta, administrativního zajištění chodu lokálního partnerství, administrativního i logistického zajištění činnosti pracovních skupin a z odborné činnosti. Ta sestává především z pravidelného monitoringu situace, podpory při vyjednávání a síťování, přípravy relevantních podkladů a analýz v oblasti podpory sociální integrace a dalších úkolů vyplývajících z naplňování Strategického plánu.

Lokální partnerství. Je základem činnosti Agentury v lokalitách. Lokální partnerství je platforma, na které dochází k pravidelnému setkávání zástupců obce, veřejné správy, škol, nevládních organizací či podnikatelů a dalších aktérů, kteří jsou nebo mohou být angažováni v procesu sociálního začleňování.

Lokální partnerství Trmice vytváří s Agenturou tyto organizace:

- Město Trmice
 - vedení města
 - sociálně správní odbor
 - správa domovního fondu
 - Městská policie
 - Městská knihovna
- Úřad práce Ústí nad Labem
- Odbor sociálních věcí – Magistrát Ústí nad Labem
- Policie ČR
- Probační a mediační služba
- ZŠ Trmice
- Speciální základní škola a praktická škola
- SŠ Trmice
- Sdružení Romano jasnica
- O.s. Drug-out klub
- Sdružení pro probaci a mediaci v justici, o.s. (SPJ)
- Sportovní klub Trmice

Vedle těchto organizací působí v Trmicích další subjekty, které doposud nejsou členy LP, ale spolupracují se členy LP na sociálním začleňování:

- Český červený kříž Trmice
- Ubytovna Garni

Počet členů Lokálního partnerství, stejně jako široké spektrum oblastí, které členové partnerství pokrývají, svědčí o vysokém potenciálu partnerství, a to za předpokladu, že bude úsilí jednotlivých členů koordinováno. Více informací o aktivitách jednotlivých členů partnerství, ambice do budoucna i očekávání od společné práce na platformě Lokálního partnerství, jsou uvedeny v příloze č. 3.

1.2 Východiska strategického plánování

Předkládaný Strategický plán lokálního partnerství vychází z celé řady podkladů, které obsahují jak závazky a vize Agentury, tak z analytických studií, které mapují vývoj situace sociálně vyčleňovaných osob v Trmicích.

- a) základní dokumenty Vlády ČR, které se vztahují k problematice sociálního začleňování:
 - Koncepce romské integrace na období 2010–2013, schválena 21. 12. 2009 Vládou ČR
 - Základní dokument Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách pro podporu sociálního začleňování ve městech, obcích a mikroregionech
 - Východiska Strategie boje proti sociálnímu vyloučení¹, který na zadání tehdejšího ministra pro lidská práva připravili sociologové Gabal a Víšek, schváleno Vládou ČR v červnu 2010
- b) Odborné studie zpracované na zakázku Agentury pro sociální začleňování či města Trmice:
 - Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti, GAC s.r.o., 2006
 - pracovní verze Koncepce prevence kriminality města Trmice na období 2010 – 2012 vypracovaná pracovní skupinou prevence kriminality při MÚ Trmice v roce 2009
 - Situační analýza: Trmice, vypracovaná na zakázku Agentury společností Navreme Boheme, s.r.o., prezentovaná v únoru 2011
 - Pravidelný monitoring sociálního vyloučení v Trmicích (kvantitativní indikátory srovnávající situaci ve vyloučených lokalitách s hodnotami pro celou obec Trmice, dále také prostorová charakteristika sociálního vyloučení – tzv. mapa sociální exkluze), údaje za rok 2010
- c) Diskuse vedené na půdě Lokálního partnerství, zejména pak v pracovních skupinách zaměstnávání, vzdělávání, bydlení a prevence sociálně patologických jevů. Základním výstupem jsou SWOT analýzy za jednotlivé oblasti intervence. Počátek těchto systematických diskusí, které probíhají dodnes alespoň jednou měsíčně, lze datovat do září 2010.
- d) Individuální diskuse vedené se členy Lokálního partnerství, s vedením města Trmice, s podnikateli a v neposlední řadě s obyvateli vyloučených lokalit, či s občany nacházejícími se v nepříznivé sociální situaci. Podněty vzešlé z těchto rozhovorů, vedených od května 2010, tedy od začátku působení Agentury v Trmicích, se také promítly do formulací Strategického plánu LP Trmice.

¹ http://www.rynet.cz/romea/dokumenty/vychodiska_strategie.pdf

2. Strategie

2.1 Výchozí stav

V této kapitole budou stručně představeny výstupy klíčových analýz, na jejichž základě byl vypracován Strategický plán sociálního začleňování v Trmicích. K základním analýzám patří situační *kvalitativní* analýza procesů sociálního vyloučení a začleňování v Trmicích (viz příloha č. 5), dále *kvantitativní* sběr dat (viz příloha č. 6), SWOT analýzy za jednotlivé oblasti intervence z pohledu systémových aktérů (viz příloha č. 4), prostorová charakteristika sociálního vyloučení zpracována na základě terénního šetření lokálního konzultanta a lokální asistence s podporou členů Lokálního partnerství (viz příloha č. 2), a nakonec také analýza pokrytí Trmic sociálními službami (viz příloha č. 7). Výstupy těchto analýz budou stručně představeny v následujících kategoriích:

- a) prioritní oblasti intervence a jejich propojení
- b) prostorová charakteristika
- c) podskupiny sociálně vyloučených obyvatel a jejich specifické problémy a potřeby
- d) dynamika vývoje, napětí a důležití aktéři

a) Prioritní oblasti intervence a jejich propojení

Systémoví aktéři², sociální pracovníci i externí kvalitativní analýza se shodují na prioritních oblastech intervence, které je nutno začít intenzivně a systematicky v Trmicích řešit, aby se sociální situace stabilizovala a nastartovala se cesta k sociální integraci:

- Oblast **bydlení a migrace** obyvatelstva, která má zásadní dopad na bezpečnost a kriminalitu, efektivitu sociální práce, integrační potenciál školských zařízení, finanční strategie sociálně vyloučených osob (zadlužování, lichva, drobné krádeže apod.), sousedské vztahy a komunitní život. Město Trmice dlouhodobě koncepčně neřešilo vliv bytové politiky na sociální vylučování a stabilitu obyvatelstva. Privatizace bytového fondu v 90. letech a absence pro-integračního sociálního bydlení nabídly prostor rychle rostoucímu paralelnímu trhu s bydlením zacíleného na sociálně vyloučené obyvatele. Tato oblast bude detailněji popsána a doplněna o „akční plán“ intervencí v kapitole 2.2.3 (od str. 15).
- **Bezpečnost a kriminalita**, která je úzce spojena s výše uvedenou migrací obyvatelstva a velmi omezenou možností města kontrolovat situaci ve zprivatizovaných domech a bytech, s vlivem silových a mocenských skupin (silný vliv sousedního Ústí nad Labem), s organizací trestné činnosti jako produkce a distribuce drog, lichva či kuplířství. Do této kategorie spadá i pocit nebezpečí ve veřejném prostoru způsobený především rostoucí přítomností skupin mládeže v centru města a také nedostatečná nabídka smysluplného volnočasového vyžití pro děti a mládež. Toto komplexní téma, ke kterému se váže i podpora zdravého životního stylu, je blíže představeno v sekci prevence sociálně patologických jevů (od str. 17), která nabízí i celou řadu návodů k řešení a tvoří spolu s oblastí bydlení pilíř předkládané strategie.
- **Vzdělávání dětí a rodinná výchova** je dlouhodobě klíčem k sociální integraci. Trmicíké specifikum je přítomnost tří silných škol, ale také tzv. negativní integrace ve školních zařízeních (vliv negativních vzorů), negativní vliv fluktuace dětí, napojení na Předlice a rostoucí školní násilí a šikana. Řešením těchto témat se Strategický plán zabývá v sekci vzdělávání (od str. 20).

² Zaměstnanci úřadů, členové zastupitelstva, zástupci škol i neziskových organizací, policie, Agentura apod.

- **Zaměstnávání a finanční strategie** byly vyhodnoceny jako jeden z nejtěžších úkolů pro Lokální partnerství, Strategický plán se touto oblastí zabývá od strany 23. Nezaměstnanost přes 25%, dopady hospodářské krize, obecně vysoká míra nezaměstnanosti v kraji, zvyšující se nároky na vzdělání zaměstnanců, kdy přes 65% trmických uchazečů o práci dosáhlo nanejvýš základního vzdělání a mnozí jsou funkčně negramotní, je skličující kombinace. Situace je navíc ztížena rostoucím formálním i neformálním tlakem na zadlužování obyvatel, zejména sociálně vyloučených a finančně negramotných. Následkem je rostoucí apatie, práce na černo, předluženost a případně i krádeže či jiné ilegální aktivity.

Ze stručného popisu prioritních problémů sociálního vyloučení v Trmicích vyplývá následující:

- Všechny oblasti intervence se vzájemně prolínají a doplňují.
- Přestože při řešení takto komplexního fenoménu se nedá zaměřit jen na jednu či dvě strany mnohoúhelníku, musíme v Trmicích postupovat ve fázích a podle potenciálu aktérů v jednotlivých oblastech intervence.
- Dílčí strategie budou nastíněny v dalších kapitolách, zde jen zdůrazním, že absolutní prioritou v nejbližším horizontu je stabilizace obyvatelstva (tedy oblast bydlení) a bezpečnostní situace (s důrazem na preventivní opatření a nabídku alternativ a nových vzorů pro stále viditelnější a agresivnější mládež).
- Podrobnější analýza oblasti bydlení a migrace, prevence sociálně patologických jevů, vzdělávání a zaměstnávání společně s akčními plány řešení, budou představeny v kapitole 2.2.3 a v příloze č. 1.

b) Prostorová charakteristika a koncentrace sociálního vyloučení

Dle „Analýzy sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti“, která byla vypracována v roce 2006³, byly v Trmicích identifikovány dvě sociálně vyloučené lokality: ulice V Jílovišti (sociálně vyloučená lokalita ve všech smyslech⁴) a ulice Horská. Počet obyvatel těchto lokalit byl v roce 2006 odhadnut na 101 – 150 obyvatel. V roce 2010 bylo oficiálně přihlášeno na těchto adresách 141 obyvatel. Situace ve vyloučené lokalitě V Jílovišti se po roce 2006 stabilizovala, problémy zde výrazně nenarůstají. Ulice Horská se v současné době potýká se stejnými problémy jako další ulice v Trmicích, kde žije sociálně vyloučené obyvatelstvo.

V roce 2010 bylo v rámci monitorování lokality Trmice identifikováno 17 ulic jako sociálně vyloučené nebo ohrožené sociálním vyloučením. Dalo by se tedy říct, že prostorově má sociální vyloučení v Trmicích dvě tváře: jedním rysem je „rovnoměrná“ roztroušenost sociálně vyloučených rodin po celém městě, včetně centrální ulice Fügnerova, která se stala symbolem „viditelného“ přílivu sociálně vyloučených obyvatel v posledních letech. Druhou tvář jsou „typické“ vyloučené lokality na kraji města, charakteristické vysokou koncentrací sociálně vyloučených obyvatel. Obě lokality původně sloužily jako přechodná forma bydlení (neplatičů v případě Jíloviště a dělníků v případě hotelu Garni), časem se ovšem proměnily v ubytovny dlouhodobé pro celé rodiny. Největší počet osob se zdržuje na ubytovně Garni (z celkově ubytovaných asi 130 osob je odhadem 80 – 90% sociálně vyloučených), V Jílovišti žije podle posledních odhadů asi 50 osob (všichni sociálně vyloučení). Další potenciálně nová vyloučená

³ http://www.esfcr.cz/mapa/int_us6_25_1.html (zpracováno GAC s.r.o. pro MPSV)

⁴ sociálně vyloučenou lokalitu definujeme jako kombinaci některých z následujících znaků: izolace prostorová, sociální, ekonomická, kulturní odlišnost či symbolické vyloučení

lokalita by mohla vzniknout v zadní části ulice Gogolova, kde došlo za poslední tři roky k velkému skupování domů a následnému přílivu sociálně slabých obyvatel.

Podle evidence obyvatel a kvalifikovaného odhadu terénních sociálních pracovníků žije v Trmicích 650 – 750 sociálně vyloučených obyvatel (přes 170 rodin), dalších asi 100 je sociálním vyloučením ohrožených. To znamená, že asi jedna čtvrtina občanů Trmic je sociálně vyloučená.

Výše popsaná prostorová charakteristika sociálního vyloučení v Trmicích je důležitá z několika důvodů:

- lokalita V Jílovišti je jen malá část problému sociálního vyloučení v Trmicích (navíc je na rozdíl od dalších lokalit snáze řešitelná, neboť rodiny zde žijí většinou v bytech města a to má tedy možnost větší kontroly nad situací, zejména bytovou)
- situace je velice dynamická, hlavní úlohu zde hraje obchod s nemovitostmi a vysoká migrace (podrobnější data jsou k dispozici v kapitole 2.2.3. od str. 15)
- důležitým faktorem je koncentrace sociálně vyloučených obyvatel, která je výsledkem bývalých politik města (určení ulice V Jílovišti jako ubytovny pro neplatiče; privatizace bytového fondu v 90. letech) v kombinaci s trhem s nemovitostmi (speciálně trh s bydlením pro sociálně vyloučené osoby)
- kromě koncentrace hraje velkou roli i charakteristika majitele domu či bytu (možnost kontroly a vlivu města, spolupráce s MÚ – např. hotel Garni, schopnost dohlížet nad pořádkem, a především vztah k nájemníkům – ceny, kvalita ubytování, ilegální praktiky apod.)
- pro koncepční řešení situace sociálního vyloučení v Trmicích je oblast bydlení a migrace klíčová a je tedy žádoucí, aby město výrazně zvýšilo vliv na tuto oblast.

c) Podskupiny sociálně vyloučených obyvatel

Jak už bylo uvedeno, přibližně čtvrtina obyvatel Trmic žije v sociálním vyloučení nebo je sociálním vyloučením ohrožena. Tato skupina, většinou romského původu, není zdaleka homogenní. Jedna její část je sociálně stabilizovanější, bydlí v Trmicích již delší dobu a využívá cílené sociální programy poskytované MÚ a místní NNO, jejíž práce je u této podskupiny neefektivnější, neboť zabraňují propadu lidí na sociální dno.

Druhá část cílové skupiny se vyznačuje kumulací znevýhodnění (např. nízké dosažené vzdělání, dlouhodobá nezaměstnanost, drogové závislosti, nedůvěra majority, špatné zdraví, životní strategie založené na nelegálních aktivitách apod.), pasivitou a nedůvěrou k veřejným institucím a nabízeným sociálním a vzdělávacím aktivitám. I této podskupině se věnují některé služby sdružení Romano jasnica, zejména terénní sociální práce a odborné sociální poradenství.

Další, rostoucí, podskupinou jsou migranti bez trvalých vazeb k lokalitě, kteří přicházejí zejména ze sousedního Ústí nad Labem ale i vzdálených měst. Sociální práce s touto podskupinou je nejnáročnější, neboť vyžaduje navázání dlouhodobějšího vztahu s rodinou, ideálně pomocí sociálně aktivizační služby, která však v Trmicích zatím chybí. Samostatnou součástí cílové skupiny jsou tzv. silové či mocenské skupiny. Jedná se o rodiny či podnikatele, kteří organizují kriminální aktivity a mají silný vliv speciálně na osoby v pasti sociální exkluze.

Důležitá je i věková struktura: V Trmicích je asi 100 sociálně vyloučených dětí v předškolním věku, kolem 150 dětí mezi 6 a 15 roky a kolem 130 sociálně vyloučených občanů ve věku mezi 15 a 26 roky. Trmická mládež je navíc posílána žáky SŠ Trmice a Základní a praktické školy dojíždějícími ze sousedního Ústí, jež se zdržují v trmických ulicích i po skončení školního vyučování, avšak bez možnosti smysluplného trávení volného času.

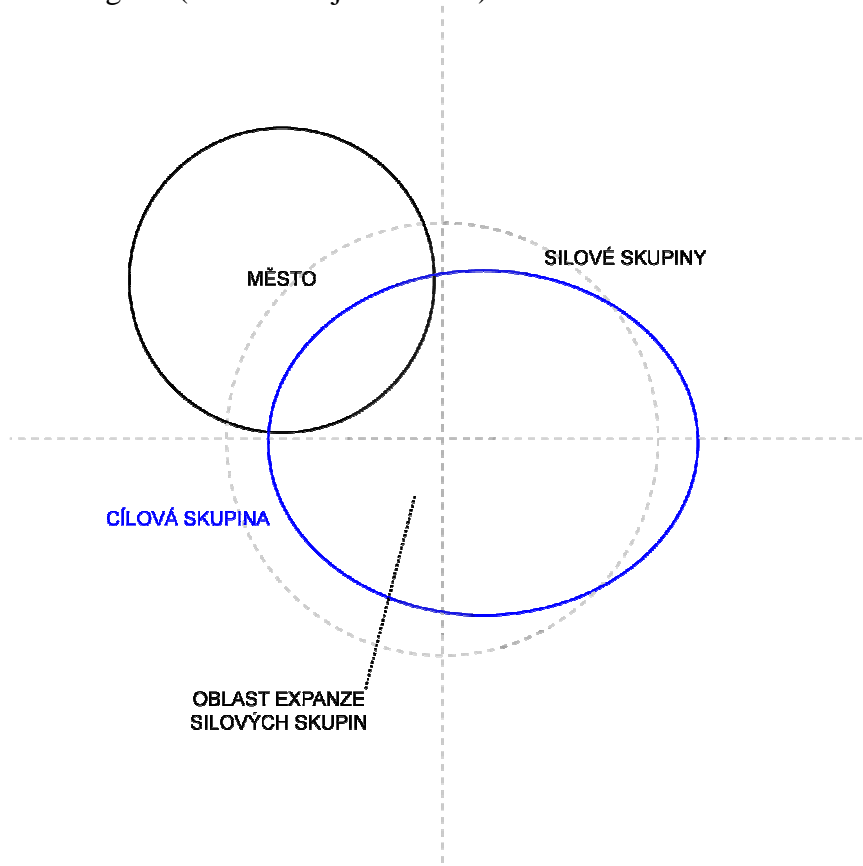
Závěrem tedy platí, že:

- V rámci cílové skupiny v Trmicích existují výrazné podskupiny (především migrující rodiny), kterým zatím není věnována dostatečná cílená podpora (podpora bydlení, sociální aktivizace, osvěta, zprostředkování práce apod.).
- Pro efektivnější práci se všemi podskupinami sociálně vyloučených občanů Trmic by bylo žádoucí posílení kapacity stávajících služeb a rozšíření sítě sociálních služeb o služby zatím chybějící (viz příloha č. 7).
- Široké spektrum podskupin sociálně vyloučených obyvatel Trmic implikuje i nutnost vhodně volit nástroje pro jednotlivé podskupiny, ale také omezený potenciál spolupráce mezi těmito podskupinami. V rámci cílové skupiny panují vnitřní rozpory a nedůvěra, a to nejen mezi starousedlíky a migranty, ale také mezi jednotlivými rodinami či jinými podskupinami.
- Na cílovou skupinu či podskupinu nepůsobí pouze sociálně integrační tlaky města, neziskových organizací či škol, ale také, a v Trmicích převažující, negativně integrační tlaky silových skupin.

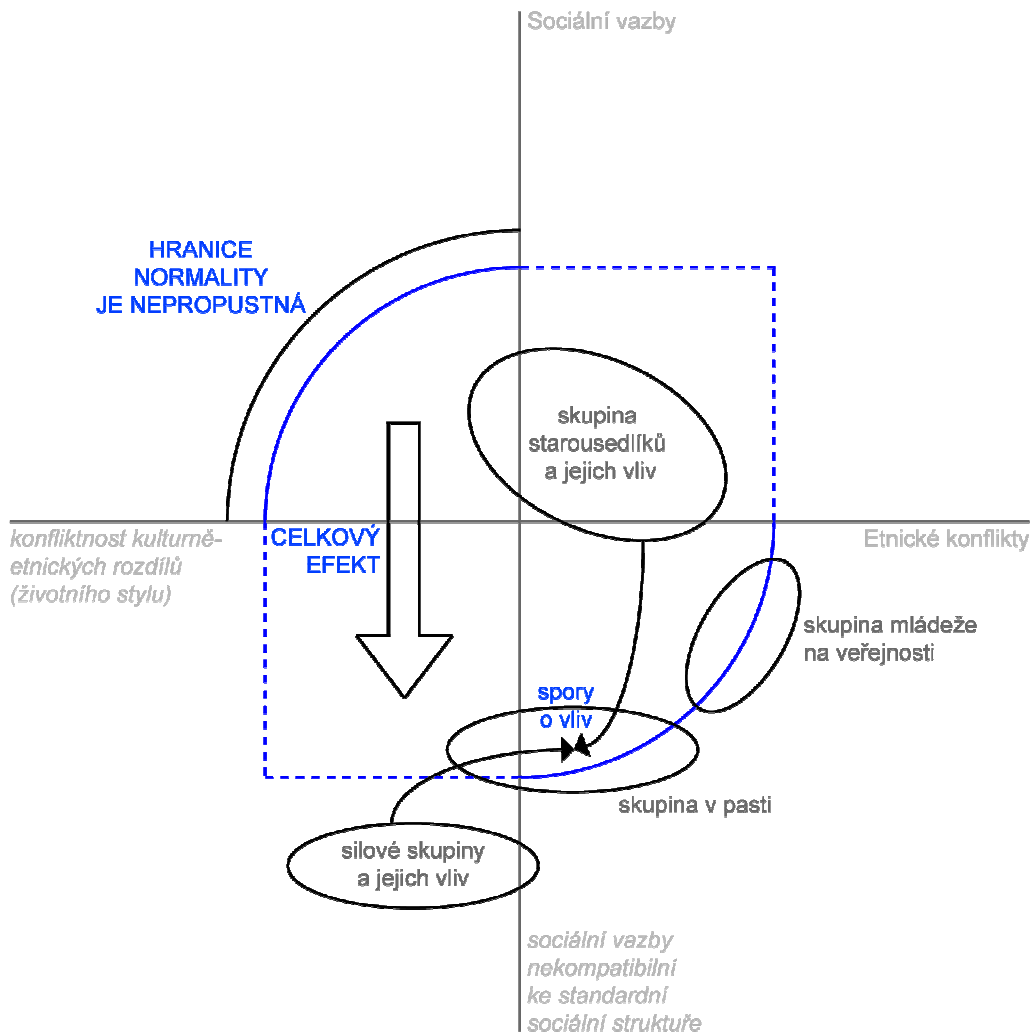
d) Dynamika vývoje

Jedním z nejdůležitějších přínosů kvalitativní situační analýzy Trmice byl popis dynamiky sociálního vylučování a začleňování v Trmicích (analýza zdrojů napětí, potenciál místních aktérů apod.) a prioritizace problémů. Kromě již zmíněné strukturace cílové skupiny analýza zdůrazňuje následující:

- v Trmicích nejde ani tak o „kulturní“ tenzi, ale o socializační napětí, tedy o jakýsi „souboj“ o ohrožené či zranitelné sociální skupiny, kdy zatím mají navrch „silové skupiny“ (mocensko-majetkové skupiny, jako lichváři, organizátoři migrace, distributoři drog apod.) nad snahou města/neziskového sektoru/škol o pozitivní integraci (viz následující schéma)

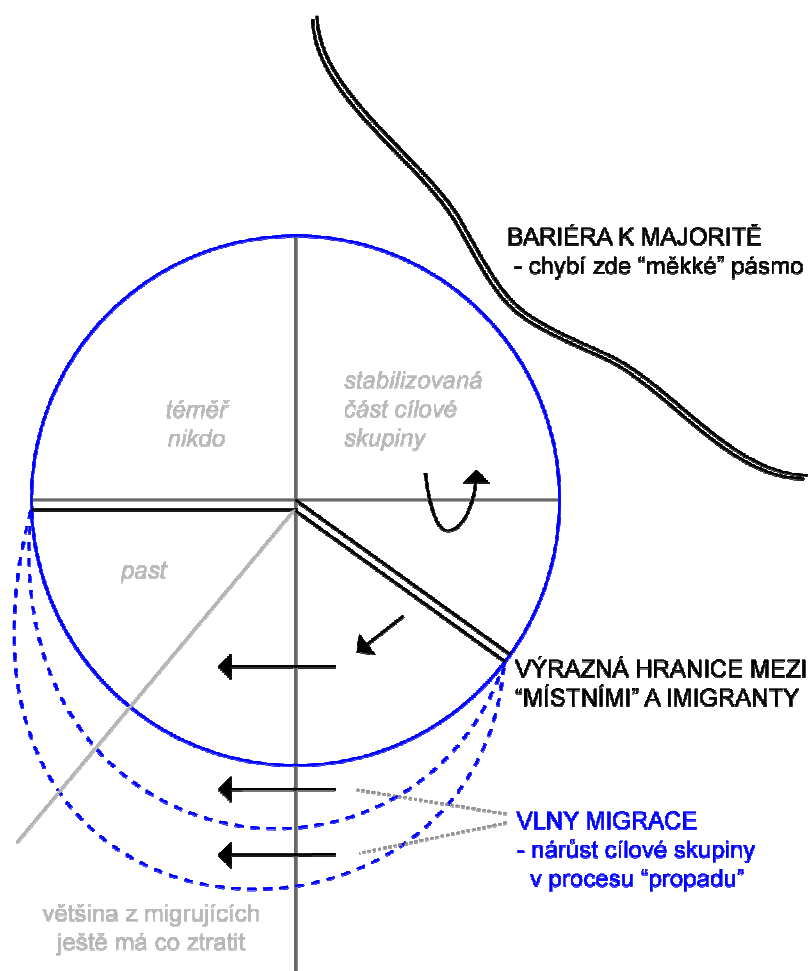

- v tomto smyslu je menší zlo působení některých starousedlíků, kteří se pohybují někde uprostřed osy sociální integrace („minilichváři“, ti co občas zaměstnají na černo – tyto skupiny jsou spíše stabilizační a je možno je „dostat na naši stranu“) než těch, kteří ty nejzranitelnější (migranti, lidi na sociálním dně) „tahají“ na opačnou stranu osy (tzv. „negativní integrace“ – viz následující schéma)

- pokud chceme nastavit efektivní systém sociálních služeb, musíme nejdříve oslabit tuto silnou negativní socializaci, tedy získat větší kontrolu nad migrací, získat si důvěru lidí bydlících v bytech soukromých nájemníků, snažit se domluvit s potenciálně partnerskými majiteli bytů, a začít sociálně pracovat s jejich obyvateli; tím bychom posílili náš vliv, snížili fluktuaci obyvatel a mohli vyvíjet cílevědomou snahu o integraci ustálenějšího obyvatelstva
- velkou roli v tomto hrají i skupiny „agresivní mládeže“ – jádro pravděpodobně tvoří děti z migrujících a silových rodin, které svým příkladem k sobě stahují i děti z rodin relativně socializovaných; toto se odehrává ve školách i na ulicích a je potřeba nabídnout těmto mladistvým jinou alternativu i jiné vzory; zároveň je nutno zajistit dostatečnou kontrolu veřejného prostoru, aby bylo jasné, že jakýkoliv trestný čin bude potrestán
- dělení cílové skupiny na podskupiny je popsáno výše, zbývá jen doplnit poznatky o statické a dynamice sociálního vylučování a začleňování v Trmicích. Dělení na pozitivní (pomocí systémových aktérů, zaměstnavatelů atd.) a negativní integraci (vliv

silových skupin a špatných vzorů) bylo v analýze dále rozvinuto pomocí kruhového diagramu (viz schéma níže). V Trmicích je významná část cílové skupiny udržovaná v relativní stabilitě, a to zejména působením MÚ a NNO. Další podskupinou jsou lidé na sociálním „dně“, kteří mají tendence padat ještě níže. Dalším zdrojem dynamiky jsou migranti, kteří bohužel zatím nejsou integrováni (zde je tedy prostor pro intervenci) a zatím se spíše propadají na sociální dno či opouštějí lokalitu. Dobrým nastavením sociálních, bytových, vzdělávacích a zaměstnaneckých opatření je možno tuto podskupinu stabilizovat a postupně integrovat. Tato skupina *může* být motivována, neboť má stále co ztratit (opětovný přesun, zadlužení, nucená kriminalita atd.). Základním cílem integračních nástrojů je napomoci lidem z pasti sociální exkluze vystoupat nahoru do stabilizovanějšího sektoru a poté dále mimo sociální vyloučení. To se ovšem v Trmicích *vůbec neděje* a jedinou dynamikou je zde posun dolů či negativní integrace. Cílem opatření navrhovaných v tomto plánu by mělo být nejen podpora stabilizačních mechanismů (nyní realizovaných především NNO a také MÚ), ale také sociálně aktivizační působení (na migranty a osoby v pasti).

Pro vypracování Strategického plánu, tedy již konkrétního „scénáře“ pro řešení situace v Trmicích, byly kromě již zmíněných analýz (kvalitativní analýza dynamiky, prostorová analýza a terénní šetření počtu sociálně vyloučených osob) využity také:

- sběr **kvantitativních indikátorů** z oblasti bydlení, zaměstnanosti, sociálních služeb, vzdělávání a bezpečnosti. Lokální partnerství posbíralo na 100 indikátorů, a to vždy za Trmice jako celek, a dále pak čísla týkající se specificky sociálně vyloučených lokalit, tedy podle konkrétních adres⁵. Tato čísla byla použita pro nastavení specifických cílů a budou dále aktualizována pro monitoringu efektu plnění strategického plánu. Kromě již zmíněných čísel sociálně vyloučených osob podle věku a adres stojí za zmínku například počty bytů ve vyloučených lokalitách podle vlastníka, struktura nezaměstnanosti podle délky evidence na ÚP, dosažené vzdělání mezi uchazeči o práci, kapacita sociálních a volnočasových služeb, podíl sociálně vyloučených žáků na jednotlivých školách a mnoho dalších (viz příloha č. 6).
- Během plánovacího procesu byly zpracovány čtyři SWOT analýzy (viz příloha č. 4), které definují silné a slabé stránky a určují příležitosti a hrozby ovlivňující integrační procesy v Trmicích. SWOT analýzy vznikly na základě opakovaných řízených diskusí systémových aktérů (členů Lokálního partnerství) v oblastech zaměstnanosti, vzdělávání, bydlení a prevence sociálně patologických jevů. Výstupy analýz za jednotlivé oblasti intervence budou charakterizovány v rámci kapitoly 2.2.3, která se zabývá prioritami a cíli SPLP, ale také dílčími strategiemi vedoucími k naplnění vytýčených cílů.

2.2 Vize, priority, cíle a nástroje k jejich dosažení

2.2.1 Fáze plánovacího procesu:

Strategické plánování probíhalo od září 2010 do března 2011, a to ve třech etapách: i) popis stávajícího stavu („kde jsme?“), ii) formulace cílů („kam se chceme dostat?“), a iii) volba kroků, opatření a postupů, které vedou k naplnění cílů („jak se tam dostaneme?“). Tato základní kostra byla doplněna o analýzu rizik a zdrojů. Jak už bylo řečeno, pro analytickou fázi byli členové Lokálního partnerství rozděleni do čtyř pracovních skupin, které se scházely v tří-týdenním intervalu během podzimu 2010.

V první, divergentní fázi plánování, bylo cílem popsat výchozí stav. Snahou bylo sesbírat co nejvíce podnětů, popsat kontext z různých úhlů pohledu a shodnout se na silných a slabých stránkách, příležitostech i hrozbách pro sociální začleňování v Trmicích. Základním výstupem z této fáze jsou SWOT analýzy za jednotlivé pracovní skupiny (viz příloha č. 4).

V druhé, konvergentní fázi, bylo cílem shodnout se mezi členy pracovní skupiny na prioritních tématech a posléze na formulaci dlouhodobých (tříletých) a krátkodobých cílů. Při stanovování cílů bylo dbáno na to, aby tyto byly specifické, měřitelné, ambiciózní ale reálné a termínované. Kromě formulace dlouhodobých cílů Lokální partnerství vybralo své zástupce, kteří měli za úkol formulovat také desetiletou vizi, tedy jak by měla situace v Trmicích vypadat v roce 2020.

Poslední fází strategického plánování v Trmicích byla volba dílčích strategií k dosažení stanovených cílů a navržení vhodných nástrojů a postupů. Zde byly stěžejní jednak zkušenosti a znalosti jednotlivých členů Lokálního partnerství, ale také přenos dobrých praxí z jiných měst, kde působí Agentura. Příkladem takovéto dobré praxe je koncept tzv. „malých technických služeb“, možnost zavedení funkce zdravotního pomocníka či asistenta pro jednání s policií a úřady.

⁵ Data nebyla sbírána na základě etnicity, ale podle adres vytípaných lokalit, které byly znalci označeny za sociálně vyloučené lokality. V některých kategoriích máme k dispozici oficiální statistiky (např. evidence obyvatel či statistiky ÚP), jiná data jsou kvalifikovaným odhadem (např. počet rodin). Data budou aktualizována v ročních intervalech.

2.2.2 Principy strategického plánu:

V obecné rovině má Strategický plán ambici splňovat několik principů:

- a) efektivní zacílení ale nediskriminace, kombinace stabilizace a aktivizace
- b) společný postup zainteresovaných subjektů a provázanost aktivit
- c) reálnost cílů i navrhovaných nástrojů
- d) dynamická situace vyžaduje flexibilní přístup
- e) minimální nároky na finanční podporu z městského rozpočtu

Ad a) Navržená strategie počítá se zacílením jednotlivých nástrojů tak, abychom pokračovali v efektivní stabilizaci části CS, ale účinně pracovali i se zatím opomíjenými podskupinami pomocí sociální aktivizace a individuálního přístupu. Investice do sociální infrastruktury a další opatření v rámci Strategického plánu jsou určeny všem *potřebným* občanům Trmic, přístup ke službám nebude omezen na základě příslušnosti k určitému etniku, rodině či jinak definované skupině obyvatel (např. přidělování bytů, vstup do nízkoprahového klubu, zaměstnání v malých technických službách apod.), ale bude podmíněn zásluhami, potřebností a efektivitou účinku.

Ad b) Strategický plán byl vypracován po tematických pracovních skupinách, do kterých se LP Trmice rozdělilo. Komplex fenoménu sociálního vyloučení jsme „rozškatulkovali“ na problematiku bydlení, problematiku zaměstnávání, problematiku vzdělávání, a problematiku sociálně patologických jevů. Takové rozdělení je čistě instrumentální, neboť ve skutečnosti „vše souvisí se vším“. A tak i opatření navrhovaná jednotlivými pracovními skupinami na sebe odkazují, navazují a doplňují se, až se nám složí mozaika řešení, která by nepřinesla efekt, pokud bychom vynechali některé její součásti. Z toho logicky plyne i nutnost společného postupu všech zainteresovaných subjektů, systematická výměna relevantních informací, či prezentace iniciativ směrem k cílové skupině i širší veřejnosti. I toto je součástí předkládané strategie.

Ad c) Plán byl sestaven tak, aby byl ambiciózní ale i reálný – co do kapacit zapojených subjektů, náročnosti na finanční zdroje i časového harmonogramu. Cílem není „vyřešit“ problém sociálního vyloučení v Trmicích do pár let, ani naplňovat každou jednotlivou identifikovanou potřebu. Smyslem je nastavit základní parametry nástrojů, které budou dlouhodobě podporovat sociální začleňování v Trmicích a omezovat rizika spojená se segregací či koncentrací znevýhodnění. Představu, jak by díky plnění vytýčených cílů měla situace vypadat za 10 let, vyjadřuje Vize Trmice 2020:

Vize Lokálního partnerství Trmice

V roce 2020 bude město Trmice vnímáno jako lokalita atraktivní nejen pro místní obyvatele, ale i pro obyvatele z okolních měst. Sociální napětí mezi různými skupinami a vrstvami obyvatel bude postupně stále méně patrné a občané Trmic budou žít vedle sebe ve vzájemném respektu a toleranci. V lokalitě Trmice bude zajištěna podpora vzniku pracovních míst (např. malé technické služby zřízené městem Trmice), kde budou moci takto zaměstnané osoby získávat praxi a pracovní návyky. Město Trmice bude vyvíjet takovou politiku bytového hospodářství, která bude neustále zvyšovat úroveň bydlení v Trmicích a vytvářet tlak na majitele domů, používajících nezákonné praktiky ve věci pronájmu bytů (lichva atd.). Město Trmice bude nadále podporovat oblast vzdělávání (s důrazem na povinnou školní docházku a volnočasové aktivity) a rozvoj sociálních služeb.

Ad d) Předkládaný strategický plán není dogma, není neměnný a bude dále podléhat pravidelné revizi a modifikaci podle nových potřeb, na které narazíme a podle příležitostí, které se nám naskytnou a na druhé straně překážek a omezení, jež před námi vyvstanou. Součástí plánu je pravidelný monitoring situace v cílové skupině stejně tak i plnění nastavených cílů. To vše může mít dopad na volbu nových dílčích strategií pro dosažení jednotlivých cílů (tyto dílčí strategie jsou uvedeny v akčních plánech pod krátkodobými cíli).

Ad e) Je nezbytné upozornit, že finanční zdroje podporující zvolené nástroje, budou většinou zajištěny z evropských a národních dotačních programů, další opatření jsou systémová a tedy finančně neutrální, a jen minimálně bude potřeba veřejných prostředků města (především náklady personální a časové). Naopak, v konečném důsledku by měl být efekt předložené strategie pro město i státní rozpočet úsporný: Jednak sníží riziko možných ekonomických a především sociálních nákladů spojených s nečinností v této stále se zhoršující oblasti (např. odliv ekonomicky produktivního obyvatelstva, stupňující se napětí mezi různými skupinami občanů Trmic, rostoucí kriminalita a další sociálně patologické jevy spojené se sociálním vyloučením, ztráty v oblasti produktivity práce či náklady na sociální sanaci neřešeného problému apod.). Navíc se dají očekávat přímé úspory a výnosy spojené např. se snižováním dluhů na nájemném městu a dále plán počítá s dotacemi na rozvoj sociálních služeb do výše až 40 milionů Kč z ESF⁶ (včetně platu na projektového manažera).

2.2.3 Popis dílčích oblastí intervence

Tato kapitola tvoří jádro Strategického plánu sociálního začleňování. Charakterizuje východiska pro dílčí strategie řešení problematiky, dále uvádí konkrétní podobu plánovaných opatření a stručně definuje zamýšlený efekt, který by se měl v případě úspěšné realizace dostavit. Každá podkapitola je doplněna schématem, které naznačuje strukturu dílčího akčního plánu, který je pro každou oblast intervence uveden v příloze č. 1.

Tyto akční plány, tedy jakési „cestovní mapy“ vedoucí k dosažení stanovených cílů v jednotlivých oblastech intervence, obsahují jednak popis obecné priority, dále pak specificky definované dlouhodobé a krátkodobé cíle, jednotlivé kroky k jejich dosažení, garanty plnění těchto kroků a opatření, termíny plnění a také rizika a finanční zdroje.

Oblast bydlení a migrace:

Ze všech výše uvedených analýz vyplynulo, že intervence v oblasti bydlení a migrace je nezbytnou podmínkou pro zdárné nastartování procesu sociální integrace v Trmicích. Kromě již zmíněného v kapitole 2.1 a) si SWOT analýza všimá jen mála silných stránek (především tradice spolupráce MÚ s NNO), zato četných a vážných slabin a hrozeb (dostupnost bydlení, stav domů, nečinnost či nekonceptnost města v minulosti, chování nájemníků, koncentrování sociálně vyloučených obyvatel v jedné ulici, odliv produktivních a pokračující příliv sociálně vyloučených obyvatel⁷ aj.). Jako dílčí strategie se nabízí defenzivní hledání příležitostí, jak postupně zvrátit vývoj situace. Mezi příležitostmi bylo identifikováno rozšíření spolupráce MÚ s dalšími významnými aktéry, navržení a implementace dlouhodobé koncepce sociálního bydlení, investice do bytového fondu a využití četných dobrých praxí z jiných měst. To vše

⁶ Upozornění: s čerpáním dotací jsou spojeny povinnosti žadatele ohledně udržitelnosti projektových aktivit i po skončení doby čerpání dotací.

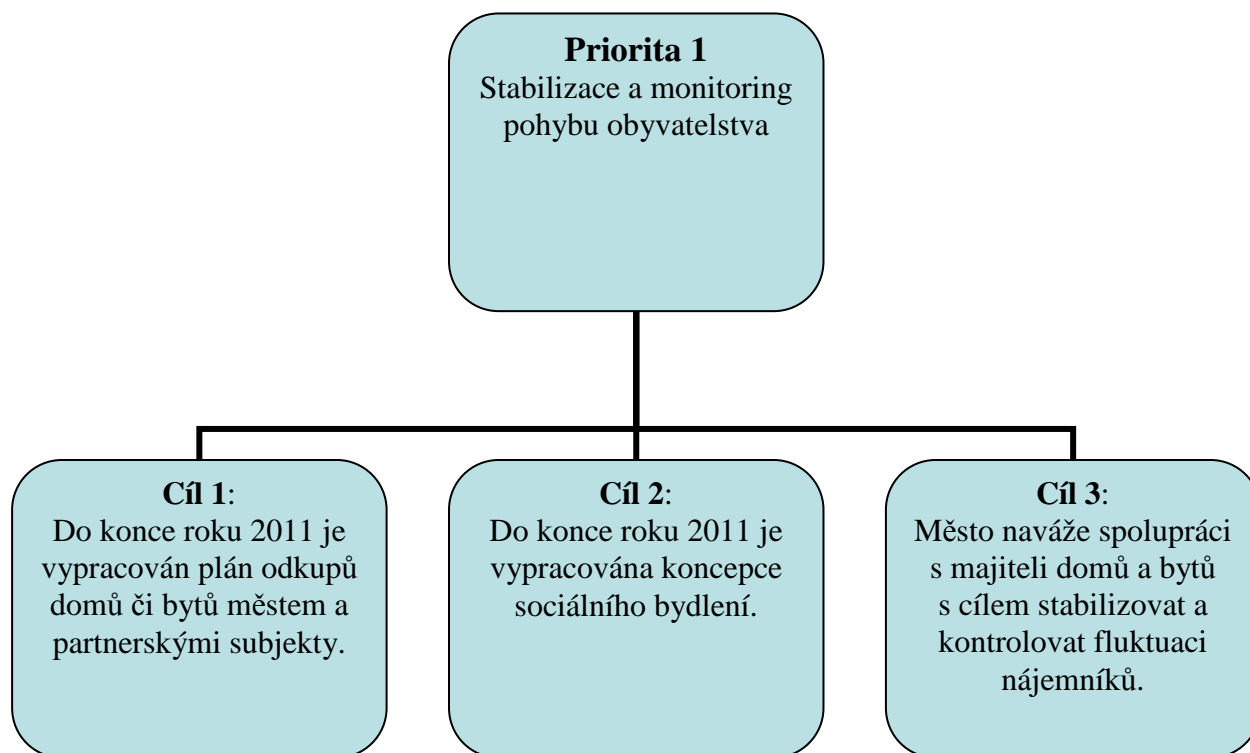
⁷ V roce 2008 se přistěhovalo do Trmic 159 obyvatel a odstěhovalo 115, v roce 2009 197 a 147, v roce 2010 171 a 123. Ze 171 příchozích za rok 2010 bylo 117 z Ústí n.L., ze 123 odchozích 90 obyvatel odešlo do Ústí n.L., 8 do Teplíc a 6 do Děčína. Podle adres byla velká část příchozích sociálně vyloučených, u odlivu je skladba jiná. Zdrojem těchto dat je evidence obyvatel v kombinaci s terénním šetřením.

vyžaduje zásadní změnu přístupu města a velkou aktivitu na poli sociální bytové politiky a stabilizace obyvatelstva.

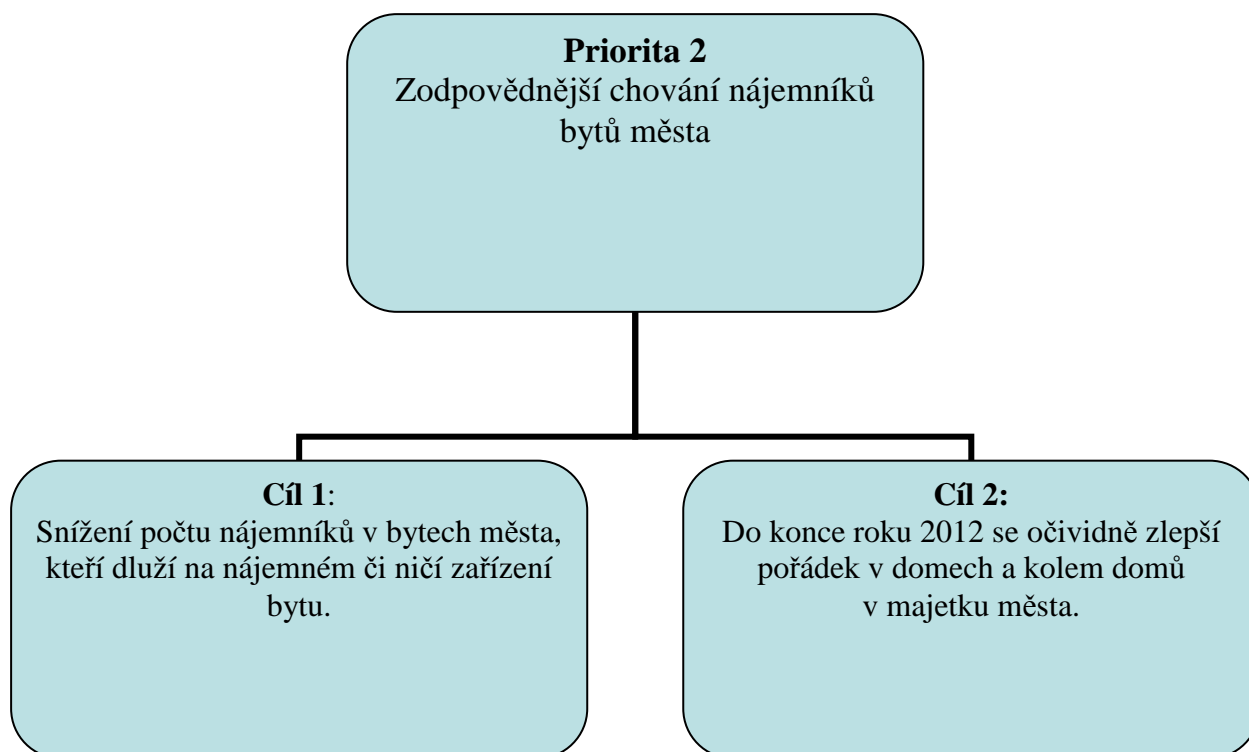
Základními pilíři intervence v oblasti bydlení by tedy měla být:

- i) koncepční bytová politika směřující ke stabilizaci a integraci sociálně vyloučených obyvatel, a to prostřednictvím:
 - strategického vyjednávání s partnerskými soukromými majiteli bytového fondu⁸
 - plánu na odkup bytových prostor ve spolupráci s dalšími subjekty
 - a především prostřednictvím nastavení koncepce sociálního bydlení (promyšlení typologie bytů, revize smluv a výše nájemného, možnosti „tréninkového bydlení“ – tedy doprovodné sociální práce pro zkompetentnění nájemníků, propojení bytové politiky s partnerskými organizacemi – neziskovými i podnikatelskými atd.).
- ii) Zodpovědnější chování nájemníků bytů města, a to s využitím dobré praxe z jiných měst (např. institut zvláštního příjemce, spolupráce s NNO jako součást nájemní smlouvy, komunitní práce apod.)

Při návrhu opatření plán nepočítá s výraznými investicemi do bydlení z městského rozpočtu, ale spíše se systémovými opatřeními, která by mohla mít pro Trmice vysokou návratnost ve střednědobém horizontu. Nejen že by se mohly snížit dluhy na nájemném, ale především by efektem mělo být snížení přílivu sociálně slabších obyvatel do Trmic a s tím spojeného odlivu produktivních obyvatel, a tedy zastavení dominového efektu, kdy se z částí ulic stávají koncentrované vyloučené lokality.

⁸ Lokální partnerství již nyní spolupracuje s ubytovnou Garni, ve které v roce 2010 bydlelo kolem 100 SV osob. Z kvantitativní analýzy vyplynulo, že většina bytů, ve kterých žijí sociálně vyloučení občané, jsou v majetku třetích osob a město má jen minimální kontrolu v této oblasti. Z 272 identifikovaných bytů bylo v roce 2010 pouze 87 v majetku města, 8 ve vlastnictví SV občanů a 177 ve vlastnictví třetích osob.

Prevence sociálně-patologických jevů:

Oblast bezpečnosti, kriminality a prevence sociálně patologických jevů je úzce propojena se všemi ostatními oblastmi intervence. Bezpečné a stálé bydlení bez ničivého vlivu lichvářských vztahů a neustálé nejistoty, v kombinaci s lepšími vzdělanostními a pracovními vyhlídkami už samy o sobě v dlouhém období působí preventivně. V kratším horizontu se tato část plánu věnuje především rozšíření sociálních služeb, alternativním nabídkám trávení volného času pro děti a mládež a podpoře pocitu bezpečnosti ve veřejných prostranstvích.

Podle SWOT analýzy jsou za přednost Trmic chápány silné organizace (MÚ, NNO, přítomnost PČR i MP, školy či lékař), možná opora o starousedlíky a prostory města, které je možno využít jako zázemí pro sociální služby. Slabinou jsou naopak absolutní nepoměr mezi kapacitou výše zmíněných organizací ve srovnání s vážností situace v Trmicích, dále pak nekontrolovaná migrace, blízkost Ústí n.L., spolupráce s úřady v sousedním městě a neadekvátní volnočasové možnosti pro trmicickou mládež.

Pracovní skupina ovšem může svou defenzivní strategii založit na rozšíření sítě sociálních služeb a koordinovaném postupu relevantních organizací a úřadů (nejen, ale také, v projektové činnosti). K tomuto významnému rozvoji sociálních služeb, zaměřených na osoby žijící v sociálním vyloučení či rodiny tímto vyloučením ohrožené, má významně napomoci velká příležitost: díky působení Agentury pro sociální začleňování mohou Trmice využít investiční dotace z Evropských strukturálních fondů na vybudování zázemí pro sociální služby (např. nízkoprahový klub pro mládež se sportovním vybavením či rodinné centrum) i dotace na zajištění provozu těchto sociálních služeb do roku 2015. Vedení města podpořilo záměr pracovní skupiny podat 2 projekty, umožňující získat celkem až 50 miliónů korun z evropských fondů na rozvoj sociálních služeb v Trmicích. Další projekt podá v koordinaci s městem sdružení Romano jasnica a také Sdružení pro probaci a mediaci v justici (SPJ).

V rámci rozšíření a optimalizace sítě sociálních služeb je na následující roky plánováno:

- jádrem by mělo být nové rodinné centrum, jež bude mít formu sociálně aktivizační služby, která se bude dlouhodobě a intenzivně věnovat ohroženým rodinám, které

budou vytipovány ve spolupráci se sociálním odborem města, kurátory a OSPOD. Tato služba bude mít terénní (práce přímo v rodinách) i ambulantní formu (klub pro matky s dětmi pro skupinové aktivity);

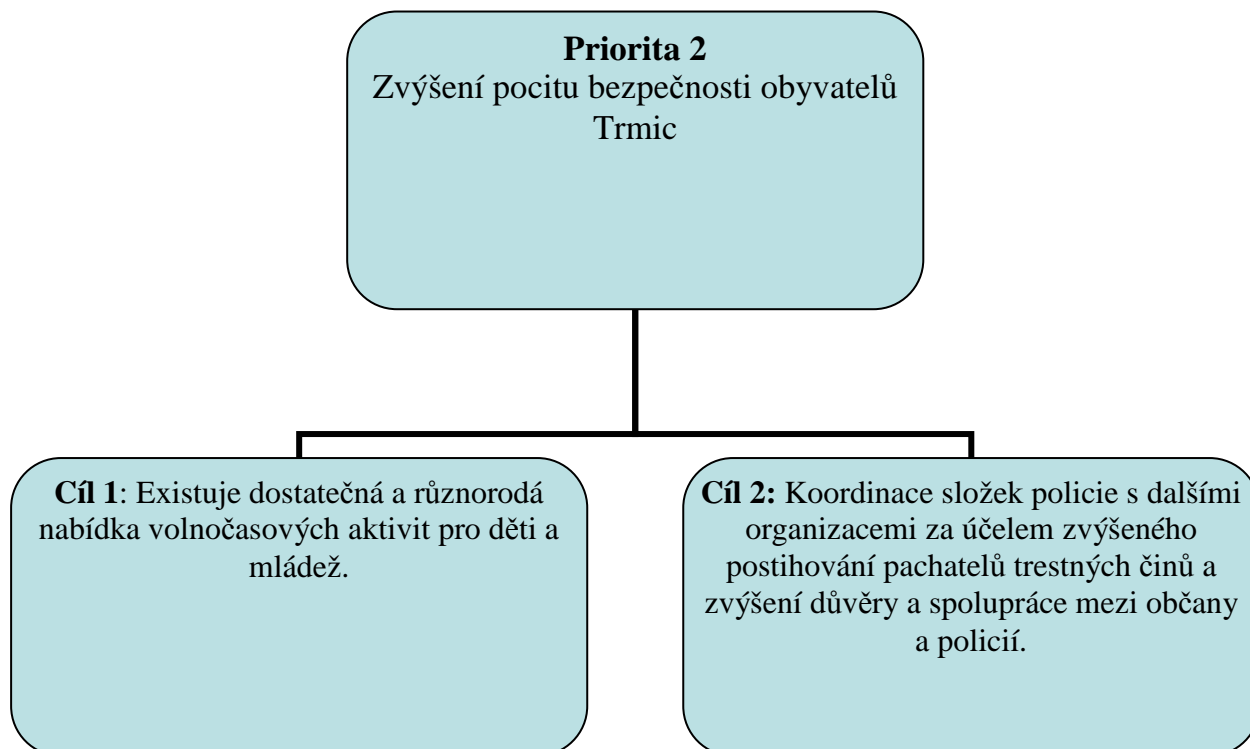
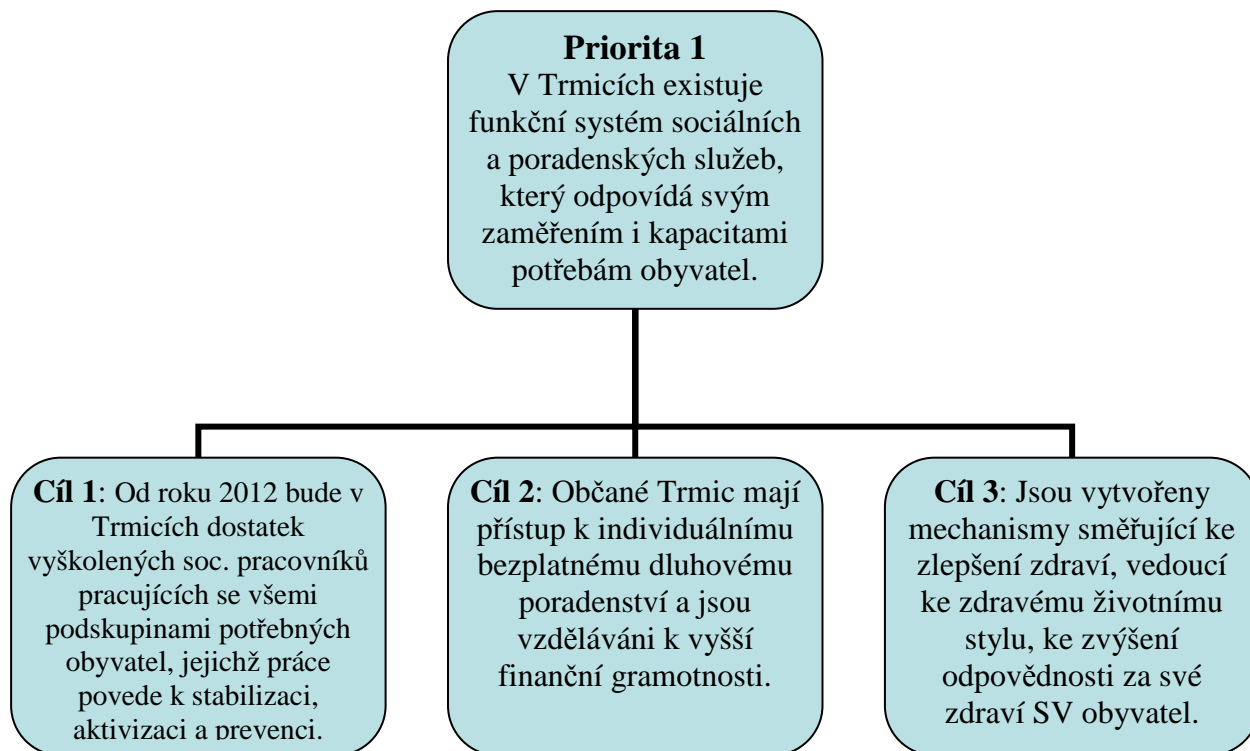
- rozšíření odborného sociálního poradenství se zaměřením na specializované dluhové a právní poradenství;
- rozšíření kapacit a větší specializace u volnočasových aktivit:
 - o zavedení nového klubu pro předškolní děti v rámci projektu sdružení Romano jasnica;
 - o rozšíření kapacity nízkoprahového zařízení M.C. Zefyrino, které se nyní zaměří zejména na děti do 15 let;
 - o zřízení nového klubu s hřištěm a posilovnou pro mládež od 15 let v rámci projektu MÚ;
- zavedení poradny pro rodiny ohrožené drogou včetně rozšíření terénního programu;
- posílení terénní sociální práce: kromě již zmíněné terénní sociální aktivizační služby a terénní práce s lidmi ohroženými užíváním návykových látek, se posílí úvazky terénních pracovníků sdružení Romano jasnica a zřídí specializovaná terénní služba zaměřena na zdravotní oblast a také na bezpečnost;
- uvažuje se také o vyškolení tzv. mentorů, kteří by kvalifikovaně, ale méně formálně spolupracovali s osobami po výkonu trestu, a to v rámci samostatného projektu SPJ.

Analýza současného stavu problémů a potřeb, pokrytí těchto potřeb sociálními službami a optimalizace sítě služeb pro Trmice, je rozpracována v příloze č. 7.

Pro zacílení služeb se bude vycházet z analýzy uvedené v bodě 2.1. Služby navíc na sebe navazují, a bude proto klíčová jejich koordinace, což bude úloha tzv. koordinátora sociálních služeb. Kromě sociálních služeb a organizovaných volnočasových aktivit (klub pro děti a mládež, dorostenecký oddíl MSK apod.) se plán soustřeďuje i na nutnost poskytnout mládeži svobodnější alternativy (např. svépomocná revitalizace veřejných prostor, možnost kulturního vyžití atd.), aby energie a frustrace mladých lidí mohla být využita kreativně a produktivněji než nyní.

V neposlední řadě plán počítá s novým důrazem na koordinaci složek policie při stíhání pachatelů trestné činnosti a ochraně obětí. Směřovat se bude k větší spolupráci, vytváření vzájemné důvěry mezi policií a občany a také k větší informovanosti. Konkrétním opatřením, které by tomu mělo napomoci, je zavedení tzv. asistenta pro práci s policií a úřady, který by tvořil „most“ mezi sociálně vyloučenými občany a úřady (zejména policií).

Jak už bylo popsáno v předchozích kapitolách, podmínkou pro efektivní sociální a preventivní práci je zmírnění fluktuace obyvatel (viz strategie za oblast bydlení a migrace). Jedině tak je možné dlouhodobě působit na rodiny a získávat si jejich důvěru. Za těchto okolností by dlouhodobým efektem navržené palety opatření měla být spokojenější a pozitivněji naladěná mládež (a tedy klidnější ulice), stabilizovanější a důvěřivější rodiny (bývalí migranti), kteří mají sami snahu svou situaci řešit; dále obyvatelstvo, které se nebude tak snadno a riskantně zadlužovat, celkově stabilizovanější zdravotní a hygienická situace v rodinách, a postupné odbourávání skryté (ač obecně známé) kriminality. Vedlejším efektem bude větší zkušenost pracovníků městského úřadu s novými metodami sociální práce, nový projektový manažer a zaškolený odborník na sociální služby, který bude schopen koordinovat a rozvíjet potřebné služby podle měnící se situace v Trmicích.

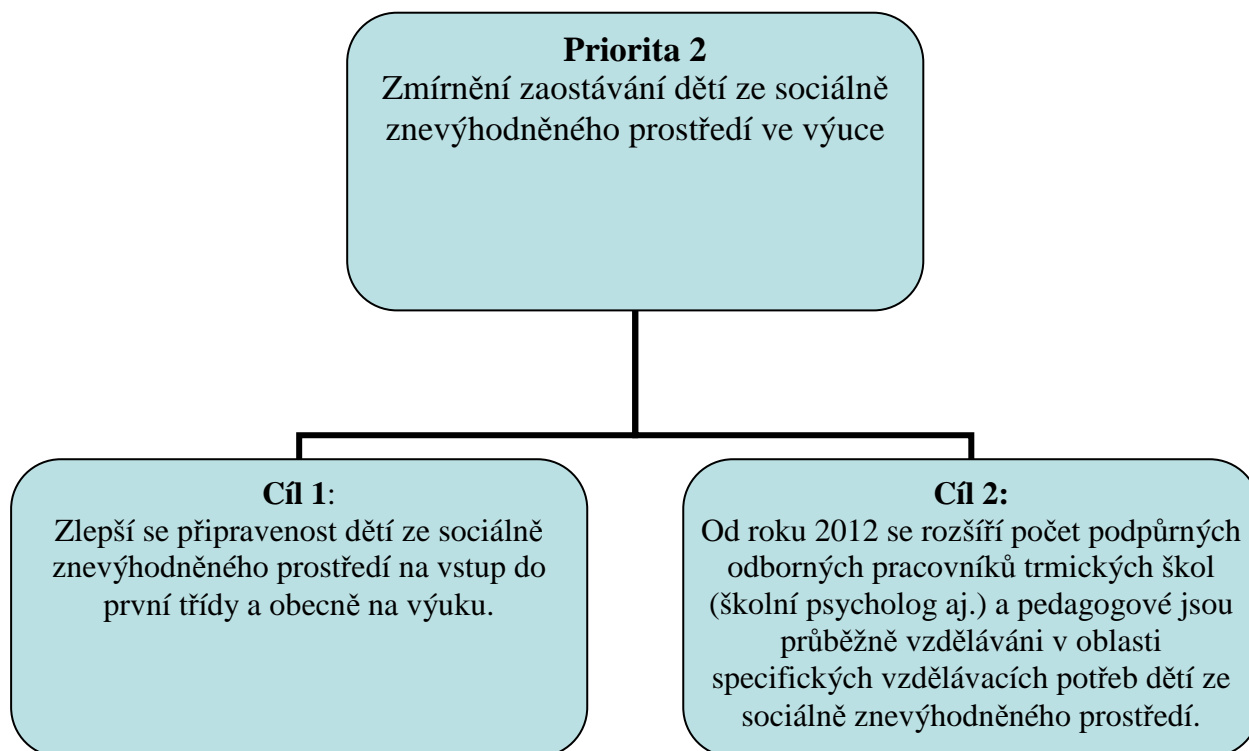
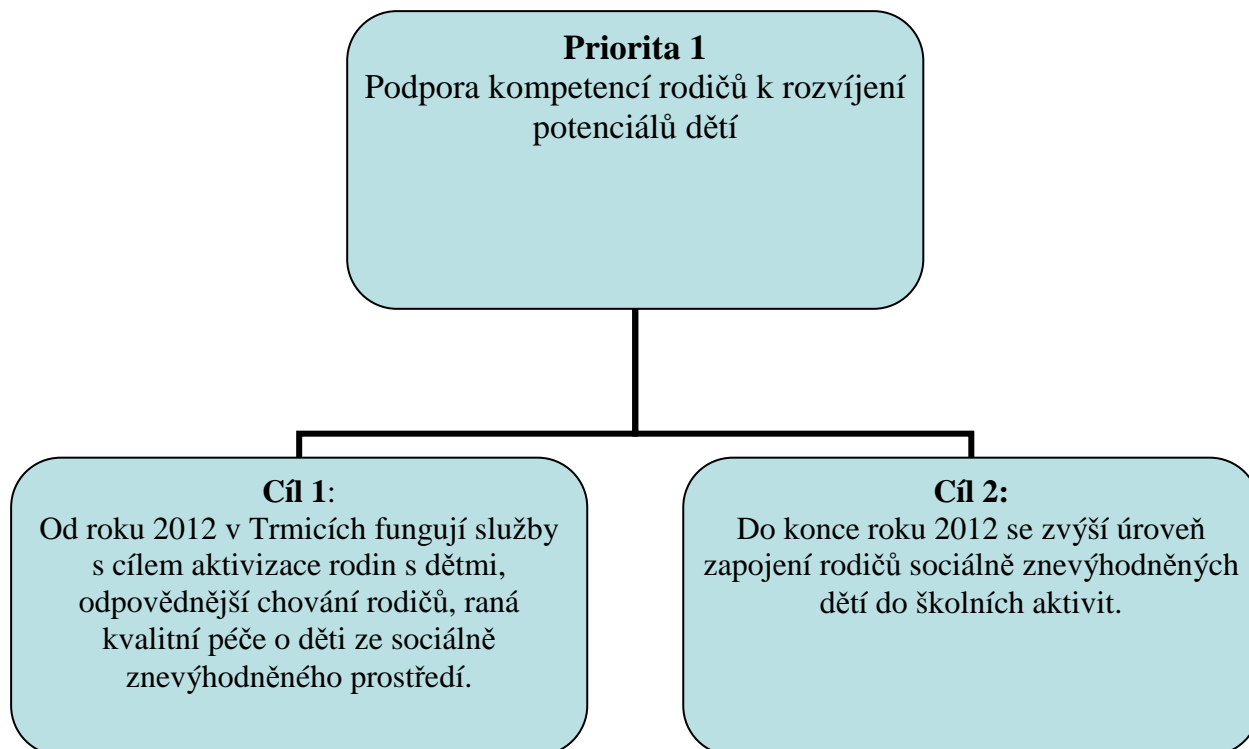
B) Oblast vzdělávání:

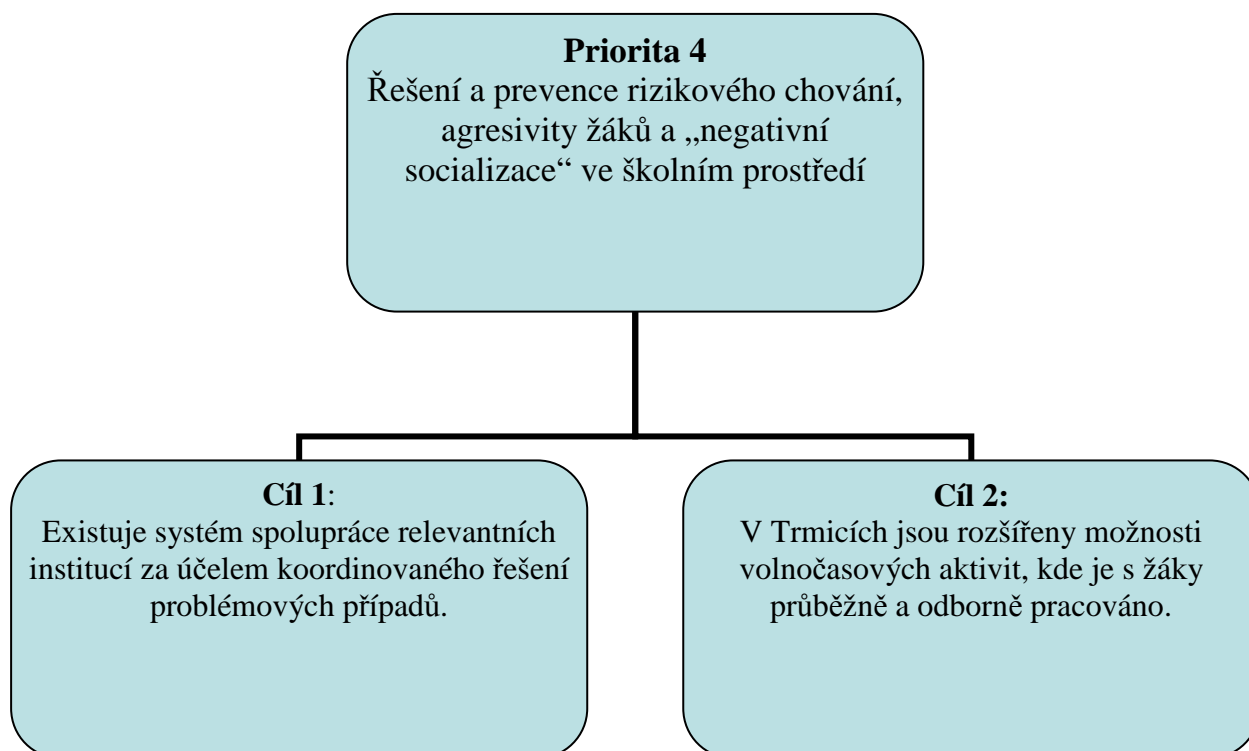
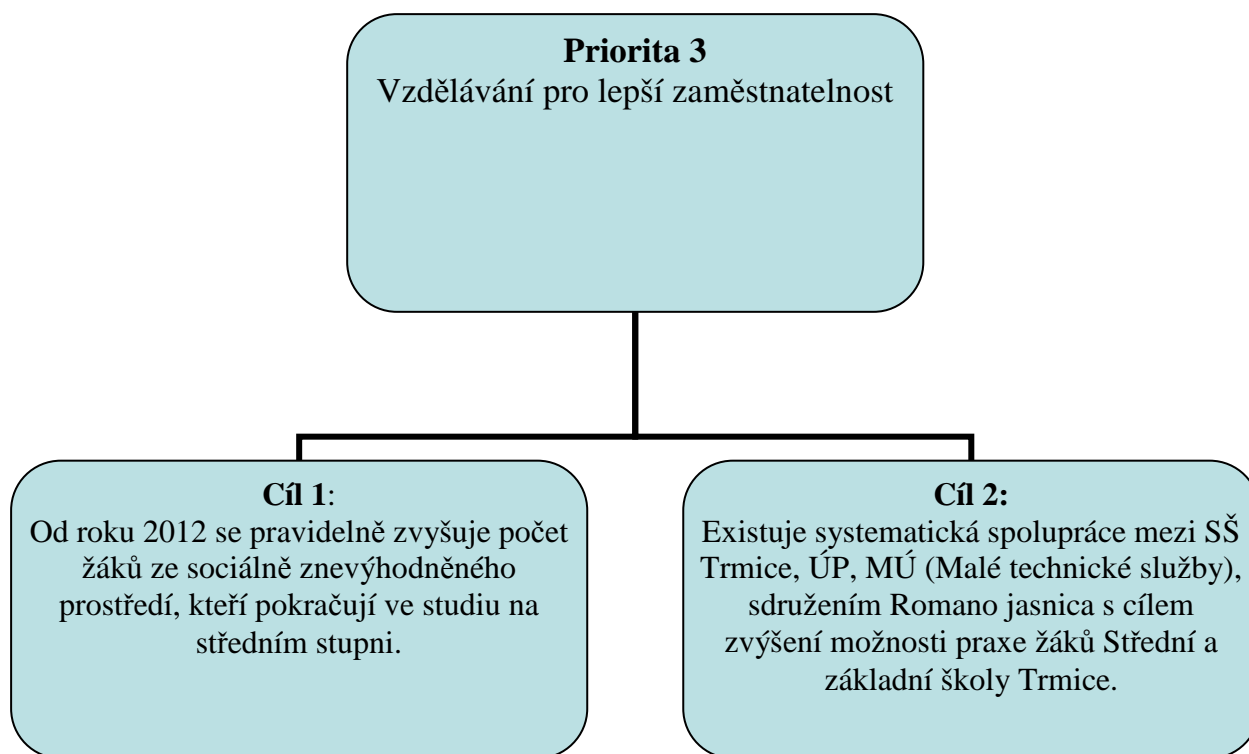
Tento plán věří, že dlouhodobě je nejdůležitějším sociálně mobilizačním a výchovným nástrojem vzdělání dětí. SWOT analýza v oblasti vzdělávání (viz příloha č. 4) nabídla celou řadu podnětů k nastavení relativně expanzivní dílčí strategie, která by se zaměřovala na hledání a podporu mechanismů působení na rodinu jako celek. Ze silných stránek se strategie může opřít o přítomnost tří aktivních škol, v příležitostech vystoupilo právě vzdělávání pro celou rodinu, bližší spolupráce s rodiči, zvýšení koordinace aktivit, ale také rozšíření mimoškolních volnočasových aktivit (včetně spolupráce s NNO) a preventivních programů na školách. Slabé stránky jsou podobné jako v jiných městech ČR, zejména zaostávání ve vzdělání, nízká motivace ke vzdělání na straně dětí i jejich rodičů, nízká vzdělanost rodičů a většinou málo podnětné domácí prostředí, pozdní identifikace vzdělávacích problémů dětí aj. Specificky místní hrozba je ovšem vysoká fluktuace dětí ve školách, „negativní socializace“ i na půdě škol a nárůst šikany či kriminality mezi dětmi.

Konkrétně tento plán navrhuje řešení v několika liniích:

- i) Posílení kompetencí rodičů k rozvíjení potenciálu dítěte, a to především pomocí provozu nového rodinného centra, které bude fungovat v režimu sociální aktivizační služby a pracovat v rodinách i klubu s rodinami jako celkem. Z dalších opatření zacílených na rodiče jsou plánovány neformální formy rodičovských schůzek, aktivity předškolního klubu sdružení Romano jasnica nebo centra drogové prevence s důrazem na těhotné ženy nebo mladé maminky.
- ii) Zmírnění zaostávání dětí ve výuce, a to rozšířením předškolní přípravy (posílení přípravných ročníků, založení předškolního klubu atd.), rozvíjením doplňkových aktivit na školách, v knihovně nebo v klubech NNO (příprava do škol, doučování, apod.), prevencí záškoláctví (systém byl nastaven již na podzim) či posílením personálu škol o školního psychologa a další odborníky.
- iii) Na toto navazuje vzdělávání pro lepší zaměstnatelnost. V Trmicích se počítá se zlepšením přechodů mezi základním a středním stupněm školy v rámci tzv. páteřní školy a dále budou připraveny projekty na posílení kariérového poradenství a exkurze k zaměstnavatelům na školách základních (již od prvního stupně) i středních
- iv) Řešení a prevence rizikového chování žáků ve školách. Budou zavedeny tzv. případové konference, tedy víceoborová spolupráce odborníků, kteří společně řeší správný postup v případě dětí s výchovnými problémy; a samozřejmě rozšířeny možnosti školních i mimoškolních volnočasových aktivit díky plánovaným novým projektům škol i NNO.

Celkový efekt v případě zdárné implementace plánu vyplývá z názvu výše uvedených prioritních linií. V dlouhodobém horizontu by nyní narozené děti ze sociálně znevýhodněného prostředí měly být od nejranějšího věku podněcovány a rozvíjeny tak, že budou postupně úspěšně zvládat průchod vzdělávacím systémem podobně jako jejich vrstevníci a budou také lépe než nyní uplatnitelní na trhu práce. To by v kombinaci s intervencemi v ostatních oblastech mělo snížit frustraci, apatii a agresivitu dětí a mládeže, jak to dnes pozorujeme v ulicích Trmic.

Oblast zaměstnávání:

Aby byly děti motivovány k dobrým výsledkům ve škole, potřebují také reálnou vidinu zaměstnání a pozitivní vzory, kteří ukážou, že i pro ně existuje přímá spojitost mezi dosaženým vzděláním a výdělkem. Situace v Trmicích, speciálně pro lidi s nižším vzděláním, je však jedna z nejhorších v Ústeckém kraji, který je sám jedním z regionů zasazený nejvyšší mírou nezaměstnanosti v České republice.

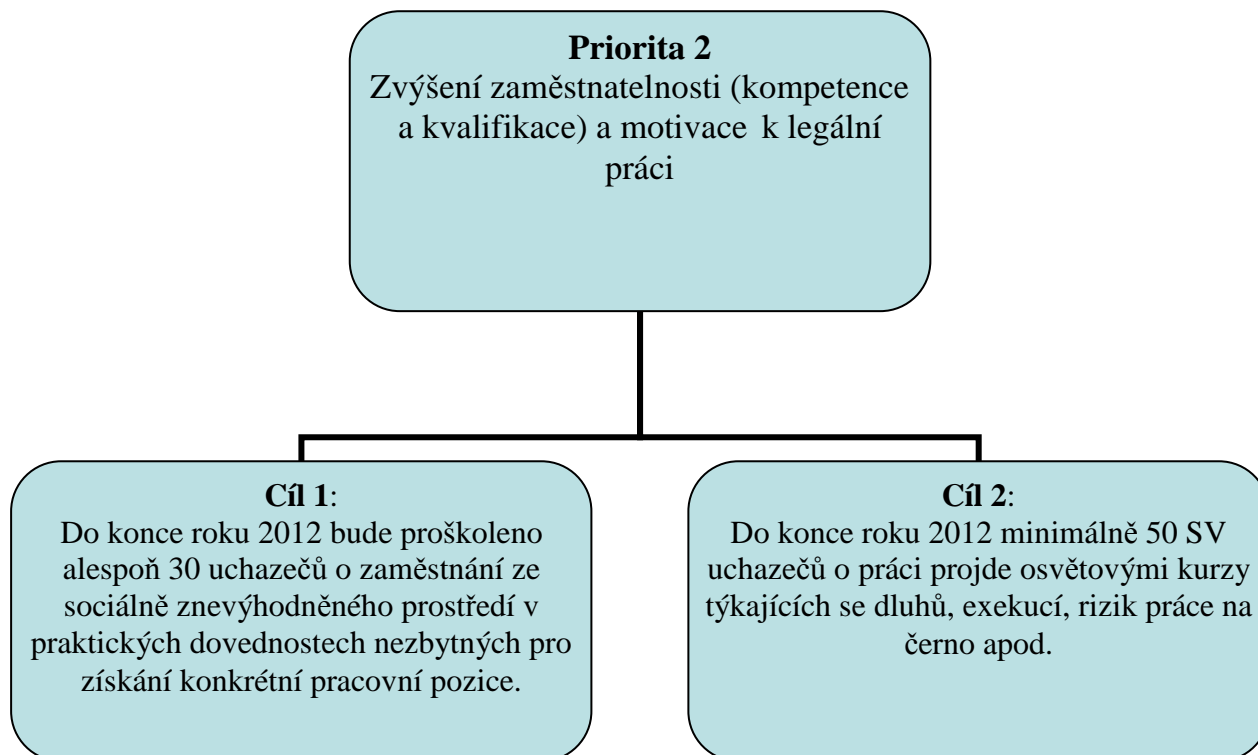
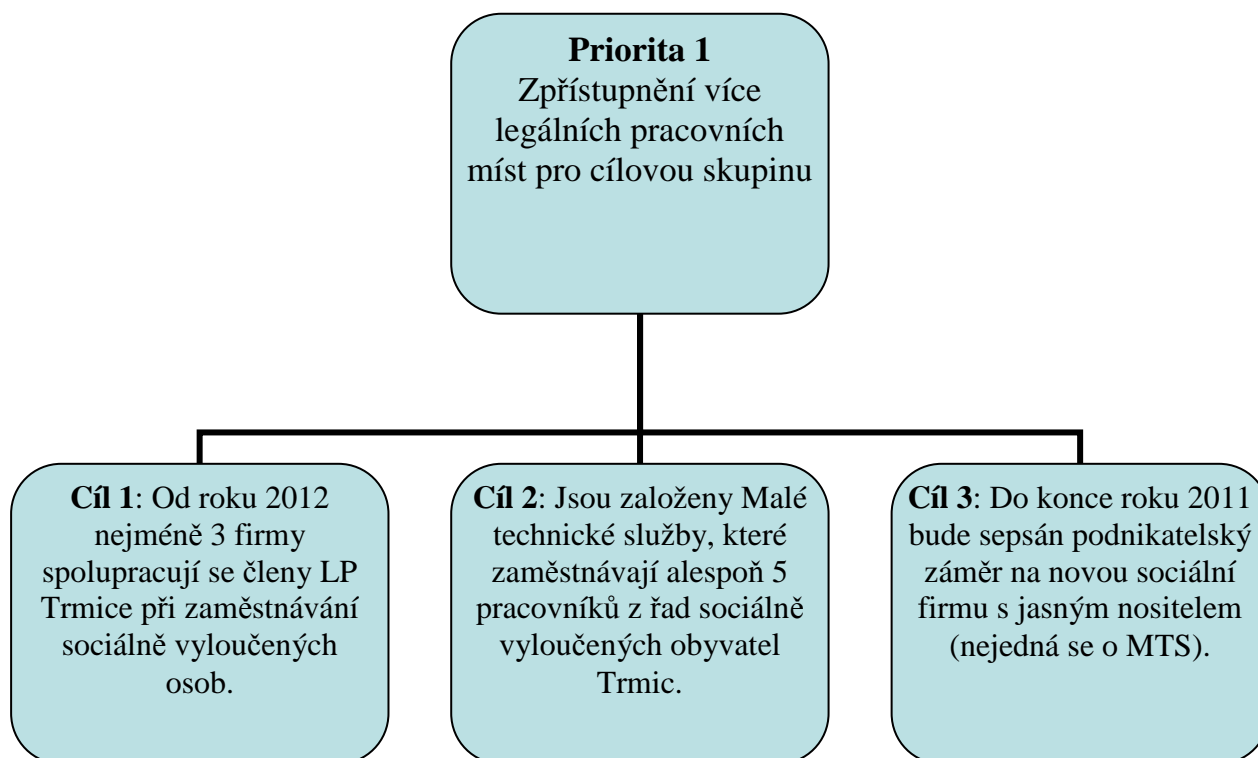
V Trmicích je evidováno asi 340 uchazečů o práci, z toho kolem 230 jsou lidé nezaměstnaní více než 5 měsíců. Celková nezaměstnanost byla v Trmicích na konci roku 2010 přes 25%. Přes 65% uchazečů o práci jsou nízkokvalifikovaní občané (tedy lidé, kteří dosáhli nejvýše základního vzdělání). Souhrnem těchto charakteristik jsou Trmice „na čele“ mezi všemi obcemi v Ústeckém kraji!⁹ S nízkým vzděláním a vysokou nezaměstnaností souvisí také špatné pracovní návyky a malá motivace k práci. Silnými stránkami jsou na druhé straně aktivní MÚ Trmice (organizace VS a VPP, vzdělanostní programy), velký potenciál obchodního a průmyslového parku na okraji Trmic, přítomnost SŠ Trmice a potenciál nových programů Úřadu práce. Nutno také přemýšlet v kontextu zvyšující se zadluženosti (až předluženosti – toto má také podstatný vliv na motivaci nechat se legálně zaměstnat) jako jedné z finančních strategií, negativních dopadů hospodářské krize a rozpočtových omezení na aktivní politiky zaměstnanosti (např. dotace na veřejně prospěšné práce). Logickou dílčí strategií je rozvíjet potenciál silných stránek (např. Malé technické služby nebo nové projekty ÚP) a zároveň hledat další šance na zlepšení situace (rozvoj sociálních podniků apod.). Z výše uvedených důvodů se SPLP zaměří na následující:

- i) Navázání partnerských vztahů s potenciálními zaměstnavateli hůře zaměstnatelných osob a to v rámci vyjednávání města s velkými firmami i s pomocí chystaného projektu Úřadu práce „Práce bez překážek“.
- ii) Založení Malých technických služeb (MTS) při MÚ Trmice, které by vytvořily ze začátku práci pro 5 pracovníků z řad sociálně vyloučených a fungovaly zároveň jako „líheň“ spolehlivých a schopných pracovníků. MTS by byly propojeny s výkonem veřejně prospěšných prací a veřejné služby a jejich aktivity by se kromě úklidových a údržbářských aktivit časem rozšířily i na opravu bytového fondu.
- iii) Cílem je také podpořit trmické podnikatele a do konce působení Agentury v Trmicích sepsat projekt na sociální firmu, která by byla pro svůj rozjezd podpořena z dotací Evropských strukturálních fondů.
- iv) V neposlední řadě se PS zaměstnávání zaměří na zvyšování kompetencí a kvalifikací sociálně vyloučených uchazečů o práci, a to např. v rámci MTS, projektu Práce bez překážek, v rámci aktivit sdružení Romano jasnica či SŠ Trmice.

Reálně nemůžeme počítat s tím, že se díky navrženým opatřením výrazně sníží nezaměstnanost v Trmicích, efekt bude spíše marginální. To znamená, že pro snaživější a schopnější budou vytvářeny či zprostředkovány jednotlivé pracovní pozice, např. v rámci VPP či MTS a po zapracování by měla být pro pracovníky jednodušší cesta na pracovní trh. Pokud se podaří založit fungující, byť menší, sociální firmy, může to být návod a inspirace i pro další podnikatele a uchazeče o práci.

Dlouhodobým efektem by měla být vzdělanější a kompetentnější část cílové skupiny (především díky opatřením v oblasti vzdělávání), která by takto měla příležitost sehnat legální dlouhodobou práci jako odrazový můstek a základní předpoklad sociální mobility.

⁹ Zdroj: data ÚP za rok 2010

Výše popsaná opatření jsou pod hlavičkou obecnějších priorit a konkrétnějších dlouhodobých a krátkodobých cílů rozpracovány do pracovních scénářů, které představují pro členy LP jakousi „cestovní mapu“ dalšího postupu. Každé opatření či krok vedoucí k naplnění definovaných cílů má svůj termín plnění, garanta a zdroj financování (pokud je potřeba). Plnění takto sestaveného akčního plánu, který tvoří jádro tohoto dokumentu, bude monitorováno na již zaběhlých schůzkách relevantních pracovních skupin a Lokálního partnerství jako celku.

3. Závěr

Materiál, který jste právě dočetli, je třeba vnímat jako dynamický dokument, se kterým se bude dále intenzivně pracovat. Z harmonogramů jednotlivých cílů a opatření je zřejmé, že některé z nich se již daří naplňovat a realizace některých je, z různých důvodů, přesunuta na pozdější dobu. Aby strategický plán fungoval jako „živý“ dokument, je třeba zajistit jeho pravidelné revize, které zhodnotí míru jeho naplnění, upraví stávající cíle a obohatí je o další. Periodicita revizí bude roční a proto první z nich máme naplánovanou na leden roku 2012. Zodpovědnost (byť jen obtížně vymahatelnou) za realizaci plánu mají zejména garanti jednotlivých opatření uvedení v akčních plánech v příloze a také pracovník MÚ Trmice pověřený Radou města za implementaci plánu. Schopnost a odpovědnost členů lokálního partnerství při naplňování jednotlivých cílů a opatření bude klíčová pro reálný dopad tohoto Strategického plánu. Podpora Agentury pro sociální začleňování bude v průběhu roku 2011 intenzivní, avšak v roce 2012 bude již slábnout a bylo by žádoucí zajistit návazný koordinační subjekt, který by pokračoval v její činnosti (plán navrhuje funkci koordinátora sociálních služeb).

Ambicí dokumentu je, aby byl schválen orgány města Trmice tak, aby město potvrdilo svou klíčovou úlohu, kterou sehrálo již při tvorbě Strategického plánu pro sociální začleňování.

Seznam zkratk:

CS	cílová skupina
ESF	Evropské strukturální fondy
IOP	integrováný operační program
LP	Lokální partnerství
MSK	Městský fotbalový klub
MTS	Malé technické služby
NNO	Nevládní nezisková organizace
OPLZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
SPLP	Strategický plán lokálního partnerství
SV	sociálně vyloučený
SWOT	Strengths (silné stránky), Weaknesses (slabé stránky), Opportunities (příležitosti), Threats (hrozby)
ÚP	Úřad práce
VS, VPP	veřejná služba, veřejně prospěšné práce

Seznam příloh:

- Příloha č. 1: Akční plány pro jednotlivé oblasti intervence
- Příloha č. 2: Prostorová charakteristika sociálního vyloučení (tzv. mapa exkluze)
- Příloha č. 3: Mapa lokálních partnerů
- Příloha č. 4: SWOT analýzy za jednotlivé oblasti intervence
- Příloha č. 5: Situační analýza Trmice (Navreme Boheme s.r.o. 2010)
- Příloha č. 6: Tabulky kvantitativních indikátorů za rok 2010
- Příloha č. 7: Optimalizace sítě sociálních služeb v Trmicích